

κίνηση των ιδεών σέρνω κ' ἐγὼ τις ἀγάπες μου καὶ τις θρησκείες μου, καὶ ξέρω, στήν περίστασι, νὰ μάχουμαι καὶ νὰ θυσιάζομαι γιὰ ὅ,τι μὲ συγκινεῖ. Μὰ ὅ,τι μ' ἐνθουσιάζει ἐμένα, τὸ δημοτικιστὴ, εἶναι σὰ βλέπω νὰ γράφεται ἡ γλώσσα ὀρθὰ καὶ μὲ τὸ χαρακτήρα της γιὰ ὅποια πίστι καὶ γιὰ ὅποιαν ἀπιστίαν, γιὰ κάθε τι, ἀπὸ τῆ φιλοσοφίας τοῦ Μπέρξον, ἴσα μὲ τὸ ψοφῆμι τοῦ δρόμου.

Τελειώνω καθὼς ἀρχισα : Χαιρετῶ τὰ δέκα χρόνια τοῦ «Νουμά», σφίγγοντας τὸ χέρι τοῦ φίλου διευθυντῆ του, ποὺ εἶναι δημοτικιστὴς ἀπὸ τοὺς ἀψευγάδιαστους τῆς γλώσσας χειριστές, καὶ τοῦ εὐχομαι νὰ τὰ κατοστήσῃ καὶ νὰ τὰ χιλιάσῃ τὸ φύλλο του καὶ φύλλο μας.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

“ΝΟΥΜΑΣ,” ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΣ

Κυκλοφοροῦν, ἀπὸ τὰ 1903 ποὺ ἀρχισε νὰ δημοσιεύεται, πολλές καὶ ἀντίθετες γνώμες γιὰ τὸ «Νουμά» καὶ ἀνάμεσα στοὺς καθαρευουσιάνους καὶ ἀνάμεσα στοὺς δημοτικιστές. Πολλοί, χωρὶς νὰ τὸν ἔχουν ποτὲ ἰδεῖ στὰ μάτια τους, τὸν καταδικάζουν πολὺ ἄγρια νὰ καεῖ ἀπὸ τὸ φωτισμένον ὄχλο στὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος μαζὺ μὲ τὸν Ὑψηλὸ-πυλὸ, τὸ διευθυντὴ του. Ἄλλοι τὸν εἰρωνεύονται μὲ «ἀττικὸν ἄλας» τάχα, ὀνομάζοντάς τον ὄργανο τῶν «μαλλιαρῶν» ποὺ ἔχουν τὴς κοιτίδες. Τρίτοι λέν γιὰ τὸ φύλλο αὐτό. «Μὰς ἀρέσει» ἡ δημοτικὴ, μὰ ὅχι ὁ «Νουμάς». Τέταρτοι ἐγκρίνουν τὸ «Νουμά» γιατί εἶναι τὸ μόνο φύλλο ὅπου μποροῦν νὰ γράψουν ἐλεύθερα τὴ γλώσσα ποὺ τὸ γούστο τους θέλει καὶ τὴς ιδέες ποὺ ἡ ἰδιοσυγκρασία τους ὑπαγορεύει. Καὶ πέμπτοι ἐγκρίνουν τὸ «Νουμά», γιατί τοὺς χρησιμεύει γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τοὺς ἄλλους δημοτικιστές.

Καὶ διάφορες παραλλαγές στὴς γνώμες τούτες, μπορεῖ κανένας νὰ ἀνακαλύψει.

Παίρνοντας σὰν κέντρο τὸ «Νουμά», ἄφοῦ εἶναι σήμερα νὰ γιορτάσουμε τὴ δεκαετηρίδα του, μπορεῖ κανεὶς νὰ χωρίσει τοὺς κατόχους τῶν γνωμῶν αὐτῶν σὲ δύο στρατόπεδα, σ' ἀνθρώπους ποὺ διαβάζουν τὸ «Νουμά», καὶ σ' ἀνθρώπους ποὺ δὲν τὸν διαβάζουν.

Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τὸν διαβάζουν εἶναι συνήθως βέβαια καθαρευουσιάνοι. Μπορεῖ ὡς τόσο νὰ τύχει νὰ εἶναι καὶ κανένας τους δημοτικιστὴς. ποὺ εἴτε δὲ συνηθίζει ἢ δὲν ἔχει καιρὸ νὰ διαβάζει ἐφημερίδες, εἴτε δὲν καταγίνεται πολὺ πολὺ μὲ τὴν πνευ-

ματικὴ κίνηση τοῦ ἔθνους, εἴτε δὲν τοῦ ἀρέσει ὁ «Νουμάς» σὰν ἐφημερίδα.

Ἐκεῖνοι ποὺ τὸν διαβάζουν εἶναι ὅλοι δημοτικιστές, ὅσο καὶ νὰ μὴ συμφωνοῦν πάντα σὲ κάτι γραμματικὲς λεπτομέρειες. Ἀπ' αὐτοὺς μερικοὶ τὸν διαβάζουν γιὰ νὰ ἀντικρύσουν τυπωμένο τὸ ἄρθρο τους, τὴ μελέτη τους, τὸ ποίημά τους ἢ τὸ διήγημά τους, ἢ καὶ καμιάν ἀπάντησιν σὲ κανένα προηγούμενο ἄρθρο τους, ἄλλοι γιὰ νὰ ἰδοῦν καμιά κρίσιν γιὰ τὸ ὄραμα τους ἢ τὴν κωμῶδιάν τους ἢ ὅ,τι ἄλλο ἔργο τους, τρίτοι γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴ φιλολογικὴ καὶ γενικότερα τὴν πνευματικὴ κίνηση (ὅσο λιγιστὴ καὶ φτωχὴ καὶ ἂν θελήσει κανένας νὰ τὴ χαρακτηρίσει), ἄλλοι πάλι γιὰ νὰ κρατήσουν ἐδίκως μίαν ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινωνικὸ φαινόμενο ποὺ λέγεται δημοτικισμός.

Γι' αὐτοὺς ὅλους ὁ «Νουμάς» εἶναι μιὰ ἀνάγκη. Τὸν περιμένουν κάθε Κυριακὴ ὅπως ἴσως περιμένουν καὶ τὴν Κυριακὴ τὴν ἴδια. Μπορεῖ μερικοὶ νὰ τὸν ἠθελαν καλλίτερο, ὁ καθένας κατὰ τὴν αἴσθητικὴν ἢ τὴς διανοητικῆς του ἀνάγκης, μὰ καὶ ἔτσι ὅπως εἶναι, ὅχι μόνο τὸν δέχονται παρὰ καὶ τὸν χρειάζονται. Καὶ ἀπόδειξιν πῶς τὸν διαβάζουν.

Ὅσο καὶ νὰ μὴν εἶναι τέλει, ὅμως εἶναι τὸ μόνο δημοτικιστικὸ φύλλο ποὺ βάσταξε τόσα χρόνια, τὸ μόνο ποὺ χρησιμεύει γιὰ **στάδιο** ὅπου καθέναν, ποὺ εἴταν ὡς τώρα κατηγούμενος καὶ γίνηκε νεοφώτιστος δημοτικιστὴς, πιάνει καὶ γράφει καὶ δοκιμάζει τὴ δύναμίν του, ὁ μόνος στυλοβάτης κάθε νέας δημοτικιστικῆς ἀξίας, ὁ μόνος κρῖνος ποὺ βαστάει τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὴ συνάφειαν μεταξὺ τοῦ δημοτικιστῆ, δηλαδή σ' ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἐπαγγελμαμάτων ὅσοι ἔχουν κάτι τι κοινὸ ἀναμεταξύ τους, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν βρίσκονται, σ' ὅποιον ἐλληνικὸ ἢ ξένον τόπον καὶ ἂν κατοικοῦν. Εἶναι τὸ φύλλο ὅπου μέσο του γνωρίστηκαν οἱ δημοτικιστὲς ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ ἀναδείχθηκαν μεταξὺ τους μερικοὶ ἀξιοὶ νέοι. Εἶναι τὸ φύλλο τὸ ἐτοιμὸ νὰ δεχτῇ καὶ ἄλλους νεοφώτιστους καὶ νὰ ἀναδείξει τοὺς καλλίτερους.

Καὶ οἱ νέοι αὗτοι δὲν εἶναι μόνο δημιουργοὶ λογοτεχνίας παρὰ καὶ μοχλοὶ κάθε ἄλλης πνευματικῆς σὲ τὸ ἔθνος κίνησις. Ὁ δημοτικισμὸς δὲν εἶναι μόνο διαφορετικὴ γλωσσικὴ ἀντίληψιν οὔτε καὶ μόνο ἀλλοιότικη καλλιτεχνικὴ αἰσθητικὴ, εἶναι καὶ φαινόμενο κάποιου γενικότερου διανοητικοῦ ἀνθίσματος.

Τὸ ἀνθίσμα τοῦτο, νεωτεριστικὸ καθὼς ἀναγκαστικὰ φανερόνεται, ἐπόμενο εἶναι νὰ τὴ βάζει μὲ τὴν προτερინὴ καὶ τὴν ὡς τώρα ἀκόμη κυριαρχούσαν διανοητικὴ κατάστασιν, καὶ νὰ πιάνεται μαζὺ τῆς

στά γερά. Ἡ ἐποχή μας, ἐμᾶς ποὺ ζοῦμε τώρα καὶ ἀκόμα κάμποσα χρόνια, εἶναι ἐποχή πολεμικῆς, καὶ πολεμικὴ δὲ γίνεται μόνο μὲ λογοτεχνικά ἔργα, γίνεται μὲ μελέτες, βιβλία, ἐφ' μερίδες, διμλίες, προπαγάντες πολιτικοκοινωνικές.

Ὅσοι λοιπὸν γυρεύουν κάποια μεταρρύθμιση τοῦ «Νουμά» τὴ γυρεύουν γιὰ νὰ γίνει τὸ φύλλο, ἂν ὅχι τὸ ὄργανο ποὺ ἀποτελεσματικὰ ἢ μεταχειριστοῦν ἐκεῖνοι ποὺ χρειάζονται μέσα γιὰ νὰ νικήσουν τὴ σημερινή διανοητικὴ κατάσταση (ἴσως ἢ γλώσσα ἢ δημοτικὴ νὰ τὸν ἐμποδίζει νὰ γίνει τέτοιο ὄργανο, κατάλληλο γιὰ νὰ ἐπηρεάζει τοὺς μὴ δημοτικιστὲς), ἀλλὰ τοῦλάχιστο ἢ ἐφημερίδα ποὺ ἢ εὐχαριστεῖ ὅλους τοὺς δημοτικιστὲς ἀναγνώστες τῆς καὶ ποὺ ἢ τοὺς τονώνει γιὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν ἀγώνα τους, καὶ νὰ πλαταίνουν τὸν κύκλο τους.

Μὰ μόνο τὸ γεγονός πὼς γυρεύουν τὴ μεταρρύθμιση τοῦ «Νουμά», σημαίνει καθαρὰ πὼς ἔχει τὴ θέση τοῦ πᾶς καὶ τὴν ἀξία τοῦ, πὼς **εἶναι κάτι**.

Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ παραβλέψει οὔτε τοὺς τόσους συνδρομητὲς καὶ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά», οὔτε τὴν τονωτικὴ ἐργασία ποὺ ὡς τώρα ἀνάμεσα σὲ τοὺς ἐκαμε. Μὰ ἴσια ἴσια γιὰ τοὺς ἀναγνώστες αὐτοὺς μπορεῖ κανένας ν' ἀπαιτήσῃ πλουσιότερη τροφή καὶ ἀκόμη πιὸ τονωτικὴ, γιατί τέτοιος εἶναι καὶ ἢ μένει ὁ χαρακτήρας καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ «Νουμά», **τονωτικὸς** γιὰ τοὺς δημοτικιστικοὺς κύκλους.

Στὸν ἀνθρώπο ποὺ, ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε ἄλλη δουλειά, ξεχνώντας κάθε παλιὸ δεσμὸ καὶ σχέση μὲ τὴν κυριαρχούσα κατάσταση, καὶ ἀψυχώνοντας κάθε κατὰκρισι καὶ καταφρόνια τῆς τριγυριστικῆς, καταπιέστηκε νὰ διευθύνῃ τὸ «Νουμά» καὶ κατὰφερε νὰ τὸν βαστάξῃ δέκα χρόνια τώρα, ἐμεῖς ὅλοι οἱ δημοτικιστὲς χρωστοῦμε κάποια εὐγνωμοσύνη.

Κι αὐτὴ τὴν εὐγνωμοσύνη, ἀπὸ μέρος μου, τὴν ἐκφράζω δημόσια μὲ τὰ λίγα τούτα λόγια.

ΙΑΔΣ

Η ΔΕΚΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Τὰ δέκα σοὶ χρόνια βλέπω καὶ τὰ γιορτάζεις μὲ τρόπο ἀληθινὰ πραχτικό. Ὅμως πρέπει νὰ σοὶ τὰ γιορτάσουμε καὶ ἐμεῖς ποὺ τὰ φέραμε στὸ φῶς μὲ τὴ βοήθεια σου τὴν παλικαρίσια.

Νὰ ζήσης τὸ λοιπὸν ἄλλα δέκα χρόνια, λεδέν-

τη μου. Νὰ ζήσης, γιὰ νὰ ἴδῃς ὅχι μονάχα τὸ Λαγοπάτη σου ξεχασμένο, μὰ καὶ τὸ Βενιζέλο μετανοιωμένο, τί λέω; λυωμένο στὴ στενοχώρια, ποὺ ἢ ξανανοίξῃ τὰ μάτια τοῦ καὶ ἢ βλέπῃ τὸ τί ἔκαμε ἀπὸ φόβο ἀπλό, ἀπὸ ἀπλή ἀγνωρισιὰ τῆς ἐποχῆς ποὺ τονε φώναζε καὶ τὸν ἐθαλε νὰ μᾶς κυβερνήσῃ. Ἀργὰ βέβαια πᾶς γιὰ λόγον τοῦ, ὅμως τί σωτήριο μιάθημά γιὰ τοὺς κατοπινούς τοῦ.

Ἐπειδὴ, κοίταξε τί ἢ πῇ νὰ τὰ βάλῃς μὲ μιὰν ἰδέα. Χτίζεις ἐνάντια τῆς ἰδέας, φροντῶναι αὐτὴ καὶ ἐκπλώνεται, καὶ σοὺ τὰ κάνει θάλασσα τὰ θεμέλια. Βρίσκεις πὼς πρέπει νὰ ξαναχτίσης, καὶ νὰ ξαναπεριμένῃς τὴν ἀναγέννησι ποὺ ἀγγελες μὲ τοὺς ζουρνάδες τοὺς Μιατριώτικους. Περνάει ἔτσι ἡ ἐποχή σου, περνάει καὶ σβύεται τὸ στερεώμα σου. Ἐκάμες δοκιμὴ ποὺ ἀπότυχε. Ἄλλος θάρθη νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργο κατὰ τὴ συνείδησι τὴν ἐθνικὴ, κατὰ τὸ στάθμισμα τῆς ἀκράδαντης τῆς ἀλήθειας.

Τῆς ἀλήθειας αὐτῆς ἐστὶ εἶσαι ὁ παντοτεινὸς ὁ ἔργατης. Ὅλο καὶ σκάδεις, ὅλο καὶ ὑποσκάδεις. Λογαριασμὸ μαζὶ σοὺ δὲ βρίσκουνε, μήτε ἢ βροῦνε. Ὅ, τι φωνάζουν αὐτοί, ἐστὶ τοὺς τὸ ργάζεις ἄερα. Ὅ, τι μαζώζουν, τοὺς τὸ σκορπίζεις. Σισύφειο τὸ ἔργο τους, καὶ τὸ ξέρεις αὐτὸ ἐσύ. Κ' ἐπειδὴ τὸ ξέρεις, πηγαίνεις τὸ δρόμο σου ἴσινα, ὑπομονητικά, μὰ καὶ γενναῖα καὶ παλικαρίσια.

Καιρὸς μας νὰ σοὺ τὴν ἀναγνωρίσουμε αὐτὴ σου τὴν ἀρετὴ. Καιρὸς μας νὰ σοὺ σφιξοῦμε τὸ χέρι γιὰ τὴν παλικαριά σου, τὴν ἀφοδί καὶ τὴν ἀκούραστη.

Πάντα δικός σου,

Hessle, 18-11-11

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

"Ο ΝΟΥΜΑΣ,"

Μέσα στὴν πνευματικὴ τὴ νέκρα τοῦ τόπου, ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ψευτοζοῦνε τὴν πιὸ πρόστυχη ἀδιάφορη ζωὴ, τὴν πιὸ ζωώδη τὴ ζωὴ, χωρὶς γιὰ τίποτε νὰ τοὺς νοιάζει, ποὺ δὲ βλέπουν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὰ μικροσυζέροντά τους, ποὺ δὲν ἀπλώνουν τὴν ψυχὴ τους ἴσαμε τὸ παρελθὸν καὶ ποὺ δὲ δύνονται ν' ἀγκαλιάσουνε τὸ μέλλον, ἀνάμεσα σ' ὅλο αὐτὸ τὸ τίποτα, ξεπετάχτηκε, δῶ καὶ τόσα χρόνια, γεμάτο ἀπὸ μιὰ ξαναγεννήτρα πνοή, ὅλο ζωὴ καὶ ὅλο φῶς, τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη. Ἀπὸ τότε ἡ ἀναζωογονημένη πνευματικὴ τοῦ τόπου ἢ κίνησι πλέκεται γύρω στὴν γλωσσικὴ τὴν ἰδέα. Τὰ πιὸ ἀκριδὰ, τὰ μονάκριβα τοῦ ἔθνους τ' ἀνθία στὸν ἥσυχιο τῆς βλαστήσανε. Καὶ πάντα στὸν ἥσυχιο τῆς ἢ βλασταίνοντε. Κάθε ἔργο, κάθε ἰδέα ποὺ τῆς ἀντιμάχεται, πρόσκαιρο